

РОЗДІЛ 3. ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ТА ІДЕОЛОГІЯ

Дунаєва Лариса Миколаївна

Дезінформаційні виклики під час російсько-української війни: політологічний аналіз

УДК 327-047. 44:355.01 (470+571: 477): 070.16»2014/2022»
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-5.11>

Дунаєва Лариса Миколаївна
доктор політичних наук, професор,
декан факультету психології
та соціальної роботи
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова
вул. Дворянська, 2, Одеса, Україна
ORCID: 0000-0003-0978-5417

Однією зі складових російської війни проти України є інформаційна агресія проти України. Йдеться про активне поширення негативної та неправдивої інформації про Україну з боку Російської Федерації з метою дискредитації нашої держави, проведення кібератак, пропаганди російських цінностей серед населення України і т.д.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що Україна вже давно є об'єктом дезінформації з боку Росії, але анексія Криму у 2014 році призвела до рівня інтенсивності та складності наративів. Потік неправдивої інформації та дезінформації з російських державних джерел ще більше збільшився безпосередньо напередодні та під час війни. Досвід України в управлінні російськими інформаційними атаками вплинув на її реакцію на нинішній контекст, хоча уряду потрібно буде продовжувати нарощувати стійкість до російської дезінформації протягом усього періоду війни, а також забезпечити здатність протистояти їй у майбутньому.

Повномасштабна війна Росії проти України стрімко актуалізувала нагальні виклики реагування на загрози, пов'язані з поширенням дезінформації, при збереженні незалежного медіа-сектору, здатного інформувати громадськість у складних і небезпечних умовах. Однак, як зазначалося раніше, загроза дезінформації в Україні не є новою, і уряд робив конкретні кроки для протидії їй ще до 24 лютого 2022 року.

В статті з'ясовано особливості інформаційної війни Росії проти України після повномасштабного вторгнення. Визначено шляхи поширення та реалізації дезінформаційних наративів. Проаналізовано використані російські міфи та дезінформації направлені проти України, що виправдовують війну та направлені на внутрішню аудиторію. Вказано недоліки та здобутки інформаційної сфери в Україні. Висвітлено механізми протидії дезінформації та захисту системи.

***Ключові слова:** дезінформація, війна, ЗМІ, Президент України, маніпулятивний вплив, військова агресія, Інтернет, пропаганда, соціальні мережі, окуповані території.*

Вступ. Напередодні вторгнення Росії в Україну і протягом всієї війни, що триває, соціальні мережі, телебачення та веб-сайти слугували полем битви для держав і недержавних суб'єктів, які поширювали конкуруючі наративи про війну і зображували конфлікт у своїх власних термінах. Із затягуванням війни ці цифрові системи заповнила дезінформація. Стратегічні пропагандистські кампанії, в тому числі ті, що поширюють дезінформацію, аж ніяк не є чимось новим під час війни, але перехід до соціальних мереж як основного каналу розповсюдження інформації змінює спосіб ведення інформаційної війни, а також те, хто може брати участь у поточних дискусіях для формування нових наративів.

Мета та завдання. Вивчення та аналіз динаміки впливу дезінформації на російсько-українську війну, адже це має вирішальне значення для розуміння шляхів протидії на сучасному етапі та виходу в майбутньому.

Методи дослідження. В роботі над матеріалом використовувались структурно-функціональний, історичний та системний методи, за допомогою яких визначено ключові міфи в інформаційній війні, основні недоліки, здобутки інформаційної сфери України та виокремлено основні механізми її захисту.

Результати. На сьогоднішній день серед науковців не сформовано домінуючої думки щодо науково-теоретичної концепції інформаційних війн, а також основних методів, форм і способів їх ведення. Слід також зазначити, що інформаційна війна є неоднозначним поняттям. Тому можна говорити про широкому та вузькому значенні цього терміну. У широкому сенсі під інформаційною війною розуміється будь-який негативний інформаційний вплив на противника. Противником може бути будь-який суб'єкт: окрема особа або група осіб, юридичні особи або держава. Учасники таких війн можуть діяти індивідуально або групами, стихійно або за домовленістю міжнародно-правової кваліфікації. Однак серед науковців немає єдиної думки, оскільки більшість з них вважає що інформаційна війна не може розглядатися як збройний конфлікт. Це пов'язано з тим, що хоча інформація і виступає як зброя, вона здатна перемогти супротивника без людських жертв і кровопролиття [12].

Велика російська інформаційна війна проти України вступила в нову фазу на початку 2014 року, коли відбулися такі події, як Революція Гідності, анексія Криму та війна на Сході України. Відверто кажучи, це протистояння проілюструвало: по-перше, всі вразливі місця України в сфері

інформаційної безпеки; по-друге, відсутність, недостатню ефективність механізмів забезпечення інформаційної безпеки; по-третє, неготовність до несподіваних і непередбачуваних інформаційних контрзаходів.

Систематичні інформаційні маніпуляції та дезінформація застосовуються російським урядом як оперативний інструмент у його нападі на Україну [7]. Поширення дезінформації російським урядом та пов'язаними з ним суб'єктами, а також дії, вжиті у відповідь Урядом України, урядами країн-союзників та міжнародними організаціями, надають важливу перспективу та уроки щодо того, як протидіяти неправдивому та оманливому контенту.

Агресивна війна Росії проти України прикметна тим, наскільки вона ведеться і поширюється в Інтернеті. Хоча соціальні медіа відігравали певну роль у попередніх війнах – наприклад, російські солдати були ідентифіковані на полі бою на Донбасі під час вторгнення 2014 року, а відео з війни в Сирії поширювалися в TikTok – повномасштабне вторгнення Росії в Україну проілюструвало, як соціальні медіа змінюють спосіб, у який можна вести дезінформацію війни, переживати та розуміти її [14]. Це значною мірою пов'язано зі стрімким зростанням інтернет-покриття та використання соціальних мереж; 75% українців користуються інтернетом, а 89% населення охоплено щонайменше мобільним зв'язком 3G [11]. Для порівняння, коли Росія вторглася в Україну у 2014 році, лише 4% українських мобільних абонентів мали доступ до мереж 3G або швидше, а під час війни в Сирії у 2015 році лише 30% сирійського населення було онлайн [14]. Частково завдяки цій динаміці війна, що триває в Україні, також прояснила масштаби загрози дезінформації. Хоча використання дезінформації як зброї існувало завжди, ландшафт соціальних мереж примножив її охоплення та потенційне проникнення.

Дезінформація навколо широкомасштабного вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року ознаменувала ескалацію давніх інформаційних операцій Росії проти України та відкритих демократій. У поєднанні з посиленням обмежень щодо політичної опозиції в Росії дезінформаційні наративи перейшли від пропаганди та історичного ревізіонізму – наприклад, наполягання на тому, що Крим «завжди був російським» після анексії Москвою у 2014 році [8] – до неправдивих тверджень про неонацистське проникнення в український уряд та теорій змови щодо лабораторій біозброї в Україні та США. Ці зусилля представляють лише деякі з способів, якими російський уряд і пов'язані з ним суб'єкти використовують дезінформацію як зброю для відволікання, заплутування і підриву опонентів.

Поширення дезінформації навколо російського вторгнення в Україну відображає ширші виклики, пов'язані зі зміною способів виробництва і поши-

рення інформації. Дизайн платформ та алгоритмів може посилити поширення дезінформації, сприяючи створенню «камер відлуння» та механізмів упередженості підтвердження, які відокремлюють новини від інформації, яку люди бачать та з якою взаємодіють в Інтернеті; інформаційне перевантаження, плутанина та когнітивні упередження відіграють важливу роль у цих тенденціях [13]. Особлива проблема полягає в тому, що люди схильні поширювати неправду «далі, швидше, глибше і ширше, ніж правду»; це особливо стосується неправдивих політичних новин [15]. Наприклад, одне дослідження показало, що твіти, які містять неправдиву інформацію, на 70% частіше ретвітовані, ніж правдиві твіти [5]. Інше дослідження показало, що неправдива інформація у Facebook привертає в шість разів більше уваги, ніж фактичні пости [10]. Крім того, ланцюги зворотного зв'язку між платформами і традиційними ЗМІ можуть слугувати подальшому посиленню дезінформації, збільшуючи ризик того, що дезінформація може бути використана для навмисного впливу на публічні дискусії, а також для того, щоб заплутати і знеохотити громадськість.

Потік російської дезінформації – і спричинені нею руйнівні наслідки – значно збільшилися після вторгнення Росії в лютому 2022 року. У свою чергу, відповідь України на російську дезінформаційну загрозу ґрунтується на прогресі, досягнутому у зміцненні інформаційно-медійного середовища з 2014 році та створенні механізмів безпосереднього реагування на інформаційні загрози. Це включає зусилля з надання достовірної інформації, забезпечення можливості продовження роботи дезінформації, а також політичні зусилля з протидії загрозам, які несуть російські державні засоби масової інформації.

На міжнародному рівні уряди швидко визнали загрозу дезінформації в контексті широкомасштабної агресії Росії проти України. У відповідь вони висвітлили наративи та інструменти, що використовуються російським урядом, наклали санкції на ЗМІ та окремих осіб, а також підтримали медіасередовище на національному рівні, а також у Росії та Україні. Міжнародні організації аналогічним чином здійснювали програми перевірки фактів і розвінчання, а також забезпечували дезінформаційні механізми для обміну інформацією та технічної підтримки. Разом з тим, уроки реагування уряду на загрозу дезінформації в перші місяці війни не обов'язково відображатимуть те, що слід робити в мирний час через складні та невідкладні обставини, спричинені війною. Оскільки агресивна війна Росії проти України триває, необхідно буде розглянути питання досягнення балансу між протидією дезінформації та водночас сприянням свободі преси і загальносуспільним підходом до зміцнення інформаційних систем і демократії.

За своєю суттю наративи, які представляють Росія та Україна, є діаметрально протилежними. Росія представляє війну в Україні, яку Путін називає «спеціальною військовою операцією», як необхідний оборонний захід у відповідь на розширення НАТО у Східній Європі. Путін також представляє військову кампанію як необхідну для «денацифікації» України і припинення нібито геноциду, що проводиться українським урядом проти російськомовного населення. На противагу цьому, український наратив наполягає на тому, що війна є агресією, підкреслює свою історію як суверенної нації, відмінної від Росії, і зображує своїх громадян і збройні сили як героїв, що захищають себе від невинного вторгнення.

І Росія, і Україна широко використовують соціальні мережі для представлення своїх версій подій, що розгортаються, і посилення протилежних наративів про війну, включаючи її причини, наслідки і продовження. Урядовці, окремі громадяни та державні установи звертаються до різних платформ, включаючи Facebook, Twitter, TikTok, YouTube та Telegram, для розміщення інформації. Важко визначити точну кількість контенту, завантаженого цими різними суб'єктами, але масштаби інформації про війну, що завантажується в соціальні мережі, є величезними. Наприклад, лише за перший тиждень війни відео з різних джерел у TikTok з тегами #Russia та #Ukraine набрали 37,2 млрд. та 8,5 млрд. переглядів відповідно.

Україна і Росія – не єдині державні суб'єкти, які зацікавлені і беруть участь у висвітленні війни на власних умовах. Такі країни, як Китай і Білорусь, докладають зусиль для висвітлення конфлікту на власний розсуд, і вони запустили скоординовані дезінформаційні кампанії на платформах соціальних мереж. Ці кампанії широко применшують відповідальність Росії за війну і сприяють поширенню антиамериканських і антинатовських постів. Поєднання наративів, як правдивих, так і неправдивих, що походять від різних державних суб'єктів, а також мільйонів індивідуальних користувачів соціальних мереж, збільшило роль технологічних платформ у формуванні динаміки війни і може вплинути на її результати.

Різноманітність платформ соціальних мереж, що використовуються, та різний рівень їх доступності в різних країнах ускладнює координацію зусиль у боротьбі з дезінформацією, створюючи при цьому різні інформаційні системи в різних географічних регіонах. Наративи про війну, що з'являються в соціальних мережах, набувають різних форм, залежно від платформи та регіону, в тому числі в Росії та Україні. Facebook і Twitter заборонені на території Росії, але російська пропаганда і дезінформація, спрямована на зовнішню аудиторію, все ще процвітає на цих платформах. У Росії YouTube і TikTok все ще доступні для пере-

сичних громадян, але з жорсткою цензурою. Найпопулярнішою платформою соціальних медіа, що використовується в Росії, є «Вконтакте» (VK), на якій зареєстровано 90 відсотків інтернет-користувачів у Росії, згідно з власною статистикою компанії. Раніше вона була доступна і широко використовувалася в Україні до 2017 року, але український уряд заблокував доступ до VK та інших російських соціальних мереж, таких як Яндекс, у спробі боротися з російською пропагандою в Інтернеті [1]. У 2020 році Президент України Володимир Зеленський продовжив заборону «Вконтакте» до 2023 року, тож це не сприяло комунікації між росіянами та українцями впродовж війни цього року [2].

Напередодні російського вторгнення 24 лютого дезінформаційні меседжі загалом мали на меті деморалізувати українців, посягти розбрат між Україною та її союзниками і посилити суспільне сприйняття Росії [16]. Заяви включали в себе те, що нарощування військової присутності перед вторгненням було лише для навчань; повідомлення, зосереджені на історичному ревізіонізмі, щодо дезінформацій про Україну як суверенну державу (що Україна не має історичних претензій на незалежність і була створена Росією); заяви про неонацистську інфільтрацію в українському уряді; заяви про загрози російському населенню в Україні та про те, що український уряд здійснює геноцид у тих частинах Донецької та Луганської областей, які з 2014 року незаконно контролюються підтримуваними Росією сепаратистами; поширення наративів, які применшують масштабне вторгнення Росії, привертаючи увагу до ймовірних воєнних злочинів інших країн; тощо [16],[6].

З початку війни зусилля з дезінформації продовжують зосереджуватися на використанні розколів всередині України та між урядами інших країн. Аналіз російських урядових та підтримуваних державою ЗМІ під час війни показує, що поточні наративи обертаються навколо кількох ключових тем. До них відносяться теорії змови щодо українських та американських досліджень біологічної зброї та так звані операції під чужим прапором, коли Росія стверджує, що дії, які вони здійснювали, насправді були здійснені Україною з метою приховати справжнє джерело відповідальності [4]. Перелік дезінформаційних наративів, характерних для України, є довгим і постійно розширюється.

У наведеному нижче списку зібрані деякі з найпоширеніших міфів та дезінформації з багатьох веб-сайтів, які мають історію публікації неправдивої, проросійської пропаганди та дезінформації: засекречені документи, які свідчать про підготовку Україною наступальної операції проти Донбасу; масове вбивство мирних жителів у Бучі в перший місяць війни було інсценуванням; США розробляють біологічну зброю, призначену для ураження етнічних росіян, і мають мережу лабо-

раторій біозброї в Східній Європі; Україна пригрозила Росії вторгненням; в Україні висадилися американські десантники; Україна інсценувала напад на лікарню в Маріуполі 9 березня 2022 року; Європейські університети відраховують російських студентів; в Україні готують дітей-солдатів; війна в Україні – це обман; Росія не використовувала касетні боеприпаси під час «військової операції» в Україні; НАТО має військову базу в Одесі; Росія не націлена на цивільну інфраструктуру в Україні; сучасна Україна була повністю створена комуністичною Росією; Крим приєднався до Росії на законних підставах; українські силовики розбомбили дитячий садок в Луганську 17 лютого 2022 року; США і Великобританія направили в Україну застаріле і морально застаріле озброєння; в українській політиці і суспільстві процвітає нацизм, підтримуваний українською владою; антиросійські сили здійснили переворот з метою повалення проросійського українського уряду в 2014 році; російськомовні жителі Донбасу зазнали геноциду.

Безперечно, український інформаційний сектор має багато недоліків у протидії інформаційній війні. Для визначення ефективності механізмів, які використовує Україна для протидії Росії в інформаційній війні, ці негативні моменти слід більш чітко з'ясувати. За оцінкою українського науковця І. Лубковича, до них відносяться:

1) неоперативність (на рівні реагування на конкретні дезінформацію та інформацію, що подається російськими медіа-мережами, а також на рівні пропонування власних подробиць щодо подій та явищ);

2) сила та обізнаність. Сила - це засоби ведення інформаційної війни, а обізнаність - ефективність їх застосування;

3) дефіцит інформаційної протидії органів державної влади;

4) фінанси (більшість ЗМІ не відмовляються від трансляції російських телепередач, серіалів, фільмів через фінансове становище та небажання втрачати гроші) [3].

До механізмів протидії дезінформації можна віднести нормативно-правовий та інституційний. Починаючи з 2014 року в українському законодавстві відбулось багато позитивних змін, які направлені на вдосконалення інформаційного простору України. Прийняті закони «Про захист інформації» (2014), «Про інформаційні агентства» (2015), «Про інформацію» (2016), «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» (2016). Одним з найважливіших законодавчих документів, що стосуються інформаційної безпеки країни є Доктрина інформаційної безпеки України.

Формуванням і забезпеченням інформаційної безпеки в Україні займаються такі інституції: Рада національної безпеки та оборони України, Міністерство закордонних справ, Міністерство оборони

України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Кіберполіція, Міністерство інформаційної політики України, Міністерство цифрової трансформації України та Центр протидії дезінформації.

На додаток до підтримки зусиль, спрямованих на розширення доступу до новин, Україна також обмежила доступ до російських державних ЗМІ, намагаючись зменшити їхній вплив. Українські ЗМІ, як державні, так і приватні, історично перебувають у прямій конкуренції з російськомовними ЗМІ.

Крім того, РНБО України запровадила санкції проти трьох телеканалів, пов'язаних з народним депутатом Віктором Медведчуком: NewsOne, 112 Україна та ZIK. Віктор Медведчук є хрещеним батьком дочки Володимира Путіна і був поміщений під домашній арешт у травні 2021 року за звинуваченням у державній зраді та спробі розкрадання державних ресурсів у Криму; у 2022 році він був звільнений до Росії в рамках великого обміну полоненими між двома сторонами. Ці телеканали поширювали дезінформацію та узгоджені з російським урядом повідомлення про вакцини проти COVID-19, заяви про те, що Україна перебуває під зовнішнім управлінням (зокрема, через відносини України з Міжнародним валютним фондом), а також про те, що українське керівництво є «диктатурою» (з прив'язкою до наративів про порушення прав етнічних росіян та російськомовного населення). Щоб уникнути санкцій щодо цих мереж, Медведчук об'єднав свої телеканали в один, який отримав назву «Перший незалежний». РНБО майже одразу заблокувала його супутникове мовлення. Блокування «Першого незалежного» змусило канал перейти на YouTube, де продовжували поширюватися проросійські наративи.

Відразу після повномасштабного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року Уряд України також безпосередньо втрутився у приватний медіа-простір. Три найбільші приватні медіа-організації (StarLightMedia, 1+1 медіа та Inter Media Group) приєдналися до суспільних мовників UA:Перший та Українського радіо для забезпечення єдиного цілодобового висвітлення подій в рамках проекту «Єдині новини». Після того, як керівники мовників зустрілися між собою на початку війни, 18 березня Президент України В. Зеленський підписав указ, який зобов'язав усі загальнонаціональні телеканали мовити через одну платформу, фінансування якої буде надано урядом. Хоча цей підхід є ефективним для забезпечення доступу до інформації та важливим для контролю наративів про війну перед обличчям російських дезінформаційних кампаній, він викликає питання щодо прямого втручання держави у медіа-середовище після завершення війни. Надалі буде надзвичайно важливо вивести ці організації з-під нинішнього рівня нагляду та контролю з боку держави, щоб забезпечити їхню

незалежність та уникнути відступу від здобутків, досягнутих у медіа-середовищі з 2014 року.

Президент України В. Зеленський забезпечує обмін інформацією і пряму комунікацію із українцями через свої соціальні мережі. Він ділиться відео, які зняті у форматі селфі, новинами про війну, фотографіями руйнувань, спричиненими російською агресією, зверненнями до міжнародної спільноти та результатами його дипломатичної роботи з лідерами інших країн.

Висновки. В підсумку слід підкреслити, що значний вплив на боротьбу з дезінформацією в Україні здійснили заборона соціальних мереж та сайтів ворога і запровадження квот на українську мову в ЗМІ.

На нашу думку, ґрунтуючись на аналізі матеріалу, щоб ефективно боротись з дезінформацією під час війни, потрібно працювати в декількох векторах: на геополітичному рівні, тому що від кількості донесеної правди громадянам різних країн по всьому світу залежить військова допомога і підтримка, на внутрішньому рівні та на рівні комунікацій, пояснення дезінформації громадянам України. Також є важливим поширення контенту, який психологічно підіймає бойовий дух народу та працює на об'єднання суспільства проти ворога під час повномасштабної війни.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Заборона доступу до «ВКонтакте», «Однокласників», «Яндексу» та Mail.ru: коли, як і для кого. Детектор Медіа. URL: <https://detector.media/infospace/article/126012/2017-05-16-zaborona-dostupu-do-vkontakte-odnoklasnykiv-yandeksu-ta-mailru-koly-yak-i-dlya-kogo/>
2. Зеленський продовжив заборону на «ВКонтакте» та «Однокласники». *Нормадске*. URL: <https://hromadske.ua/posts/zelenskij-prodovzhiv-zaboronu-na-vkontakte-ta-odnoklassniki>
3. Лубкович, І. М. (2014). Місце українських медій в інформаційній війні 2013–2014 рр. *Наукові записки інституту журналістики*, № 56, 182–187.
4. Alliance for Securing Democracy (2022), War in Ukraine: Dashboard, URL: <https://securingdemocracy.gmfus.org/war-in-ukraine/>
5. Brown, S. (2020), MIT Sloan Research About Social Media, Misinformation, and Elections, MIT. URL: <https://mitsloan.mit.edu/ideas-made-to-matter/mit-sloan-research-about-social-media-misinformation-and-elections>.
6. Cadier, A. et al. (2022), “Russia-Ukraine Disinformation Tracking Center”, News Guard, URL: <https://www.newsguardtech.com/special-reports/russian-disinformation-tracking-center/>
7. Council of the European Union (2022), EU Imposes Sanctions on State-Owned Outlets RT/Russia Today and Sputnik’s Broadcasting in the EU, URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/02/eu-imposes-sanctions-on-state-owned-outlets-rt-russia-today-and-sputnik-s-broadcasting-in-the-eu/>.

8. Coynash, H. (2021), «Moscow’s Proxy «Republics Announce That Donbas Is and Always Was Russian», Kharkiv Human Rights Protection Group, URL: <https://khpg.org/en/1608808705>

9. Chotiner, I. (2022), «Vladimir Putin’s Revisionist History of Russia and Ukraine», *The New Yorker*, URL: <https://www.newyorker.com/news/q-and-a/vladimir-putins-revisionist-history-of-russia-and-ukraine>

10. Edelson, L. (2021), Understanding engagement with U.S. (mis)information news sources on Facebook, <https://dl.acm.org/doi/10.1145/3487552.3487859>

11. International Telecommunication Union (2021), ITU Data Hub, URL: <https://datahub.itu.int/data/?e=UKR>

12. Lamb, Ch. J. (1997). The impact of information age echnologies on operations other than war. In *War in the information age: new challenges for U. S. security policy* (ed. by Robert L Pfaltzgraff; Richard H Shultz). Washington: D. C.: Brassey’s, 256-268.

13. Matasick, C., C. Alfonsi and A. Bellantoni (2020), Governance responses to disinformation: How open government principles can inform policy options, OECD Publishing.

14. *The Economist* (2022), The invasion of Ukraine is not the first social media war, but it is the most viral. URL: <https://www.economist.com/international/the-invasion-of-ukraine-is-not-the-first-social-media-war-but-it-is-the-most-viral/21808456>

15. Vosoughi, S., D. Roy and S. and Aral (2018), «The spread of true and false news online», *Science*, Vol. Vol. 359/Issue 6380, pp. pp. 1146-1151

16. Wahlstrom, A. et al. (2022), The IO Offensive: Information Operations Surrounding the Russian Invasion of Ukraine, URL: <https://www.mandiant.com/resources/information-operations-surrounding-ukraine>

REFERENCES:

1. Zaborona dostupu do «VKontakte», «Odnoklasnykiv», «landeksu» та Mail.ru: koly, yak i dlia koho. Detektor Media. [in Ukrainian] URL: <https://detector.media/infospace/article/126012/2017-05-16-zaborona-dostupu-do-vkontakte-odnoklasnykiv-yandeksu-ta-mailru-koly-yak-i-dlya-kogo/>
2. Zelenskyi prodovzhiv zaboronu na «VKontakte» ta «Odnoklassnyky». *Hromadske*. [in Ukrainian] URL: <https://hromadske.ua/posts/zelenskij-prodovzhiv-zaboronu-na-vkontakte-ta-odnoklassniki>
3. Lubkovych, I. M. (2014). Mistse ukrainskykh medii v informatsiinii viini 2013–2014 rr. *Naukovi zapysky instytutu zhurnalistyky*, № 56, 182–187 [in Ukrainian]
4. Alliance for Securing Democracy (2022), War in Ukraine: Dashboard, URL: <https://securingdemocracy.gmfus.org/war-in-ukraine/>
5. Brown, S. (2020), MIT Sloan Research About Social Media, Misinformation, and Elections, MIT, URL: <https://mitsloan.mit.edu/ideas-made-to-matter/mit-sloan-research-about-social-media-misinformation-and-elections>.
6. Cadier, A. et al. (2022), “Russia-Ukraine Disinformation Tracking Center”, News Guard, URL: <https://www.newsguardtech.com/special-reports/russian-disinformation-tracking-center/>
7. Council of the European Union (2022), EU Imposes Sanctions on State-Owned Outlets RT/Russia Today and Sputnik’s Broadcasting in the EU,

URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/02/eu-imposes-sanctions-on-state-owned-outlets-rt-russia-today-and-sputnik-s-broadcasting-in-the-eu/>.

8. Coynash, H. (2021), "Moscow's Proxy "Republics Announce That Donbas Is and Always Was Russian", Kharkiv Human Rights Protection Group, URL: <https://khpg.org/en/1608808705>

9. Chotiner, I. (2022), "Vladimir Putin's Revisionist History of Russia and Ukraine", The New Yorker, URL: <https://www.newyorker.com/news/q-and-a/vladimir-putins-revisionist-history-of-russia-and-ukraine>

10. Edelson, L. (2021), Understanding engagement with U.S. (mis)information news sources on Facebook, <https://dl.acm.org/doi/10.1145/3487552.3487859>

11. International Telecommunication Union (2021), ITU Data Hub, URL: <https://datahub.itu.int/data/?e=UKR>

12. Lamb, Ch. J. (1997). The impact of information age echnologies on operations other than war. In War

in the information age: new challenges for U. S. security policy (ed. by Robert L Pfaltzgraff; Richard H Shultz). Washington: D. C.: Brassey's, 256-268.

13. Matasick, C., C. Alfonsi and A. Bellantoni (2020), Governance responses to disinformation: How open government principles can inform policy options, OECD Publishing.

14. The Economist (2022), The invasion of Ukraine is not the first social media war, but it is the most viral, URL: <https://www.economist.com/international/the-invasion-of-ukraine-is-not-the-first-social-media-war-but-it-is-the-most-viral/21808456>

15. Vosoughi, S., D. Roy and S. and Aral (2018), "The spread of true and false news online", *Science*, Vol. Vol. 359/Issue 6380, pp. pp. 1146-1151

16. Wahlstrom, A. et al. (2022), The IO Offensive: Information Operations Surrounding the Russian Invasion of Ukraine, URL: <https://www.mandiant.com/resources/information-operations-surrounding-ukraine>

Disinformation challenges during the Russian-Ukrainian war: political analysis

Dunayeva Larysa Mykolaivna

Doctor of Political Science, Professor,
Dean of the Faculty of Psychology
and Social Work
Odesa I. I. Mechnikov National University
Dvoryanska str., 2, Odesa, Ukraine
ORCID: 0000-0003-0978-5417

One of the components of the Russian war against Ukraine is information aggression against Ukraine. It is an active dissemination of negative and false information about Ukraine by the Russian Federation in order to discredit our country, conduct cyber attacks, promote Russian values among the population of Ukraine, etc.

The relevance of the research topic lies in the fact that Ukraine has long been a target of disinformation by Russia, but the annexation of Crimea in 2014 has led to a level of intensity and complexity of narratives. The flow of false information and disinformation from Russian state sources increased even further in the immediate run-up to and during the war. Ukraine's experience in managing Russian information attacks has influenced its response to the current context, although the government will need to continue to build resilience to Russian disinformation throughout the war, as well as ensure its ability to counter it in the future.

Russia's full-scale war against Ukraine has rapidly accentuated the urgent challenges of responding to the threats posed by the spread of disinformation while preserving an independent media sector capable of informing the public in a complex and dangerous environment. However, as noted earlier, the threat of disinformation in Ukraine is not new, and the government has taken concrete steps to counter it even before February 24, 2022.

The article clarifies the features of Russia's information war against Ukraine after the full-scale invasion. The ways of spreading and implementing disinformation narratives are identified. The used Russian myths and disinformation directed against Ukraine, justifying the war and aimed at the domestic audience are analyzed. The shortcomings and achievements of the information sphere in Ukraine are indicated. The mechanisms of countering disinformation and protecting the system are highlighted.

Key words: disinformation, war, media, President of Ukraine, manipulative influence, military aggression, Internet, propaganda, social networks, occupied territories.